

TITULUS II.

De cognatione spirituali, & alijs Matrimonij impedimentis.

§. I.

*Nemo intra gradus prohibitos Matrimonium contrahat.**Sub pena Excommunicationis. Et multa pœcuniaria.**Sess. 24. c. 5. de reform. Matrim. Mex. 1. c. 38. §. unico, & Syn. de Quir. c. 30. Tx. in Clem. unica de consanguinitate, & affinitate.**Lex Regia 3. tit. 18. partita 7. & lex 7. tit. fual lib. 8. ordinamenti. Vide Covarrub. in 4. 2. p. c. 6. §. 8. n. 2. & 3.**Ex Synodal de Quir. c. 30.*

QUONIAM aliqui, Dei timore posthabito, intra gradus a jure prohibitos, in quibus Matrimonium invalidum est, contrahere præsumunt, unde consequitur, ut in peccato vitam ducant; eam ob causam ex Decreto Concilij Tridentini interdicit hæc Synodus, ne quisquam intra hos gradus Matrimonium contrahere audeat, ne Sacerdos ullus in aliquo hujusmodi contractu interveniat. Quod si aliqui scienter intra gradus prohibitos, qui Matrimonium dirimunt, contrahere attentaverint, præter pœnam Excommunicationis, quam ipso facto incurrant, & alias pœnas a Legibus Ecclesiasticis, & Regijs * statutas, centum pondo persolvant. Sacerdos vero, qui hujus rei conscius, hujusmodi Matrimonij contractibus interfit, si Beneficiatus fuerit, fructus, seu redditus unius anni amittat, aut si Beneficiatus non fuerit, centum pondo mulctetur. Quæ omnis mulcta fabricæ Cathedralis Ecclesiæ, sumptibus Justitiæ, accusatori, aut si is desit, Judici æquis partibus applicetur.

§. II.

Gradus numerantur, intra quos contrahere non licet.

QUO vero his evitandis accurata diligentia adhibeatur, hæc Synodus Sacerdotibus exponit gradus

hos esse. *Similiter offinitas ex Matrim. Affinitas ex copula illicita usque ad secundum gradum.*

§. III.

Gradus prohibiti.

Primus, consanguinitas usque ad quartum gradum inclusive. Secundus, affinitas ex Matrimonio contracta usque ad quartum gradum inclusive. Tertius, affinitas ex fornicatione contracta, usque ad secundum gradum inclusive, prout est a Tridentino Concilio dispositum. Quartus, impedimentum publice honestatis, ubi sponsalia quacumque ratione non fuerunt valida, prorsus tollitur, ubi autem valida fuerunt, primum gradum non excedit.

*Similiter offinitas ex Matrim. Affinitas ex copula illicita usque ad secundum gradum. Honestas in primo tantum gradu.**Sess. 24. c. 4. de reform. Matrim. Sess. 24. c. 3. de reform.*

§. IV.

Cognatio spiritualis explicatur.

Cognatio spiritualis in Baptismo contrahitur inter baptizantem, & baptizatum, & illius Patrem, & Matrem, & inter Compatrem, & Commatrem baptizati, & inter illius Patrem, & Matrem tantum. Ex Confirmatione vero contracta cognatio confirmantem, & confirmatum, illiusque Patrem, & Matrem, ac tenentem non egreditur. Advertendum tamen est, in impedimentis hujusmodi, felix recordationis Pium Papam V. suis proprijs motibus declarasse in gradibus ante Concilium Tridentinum prohibitis, & postea ab eodem Concilio sublatis, tanquam Matrimonium non impediens, non solum intelligi post Concilium impedimentum esse sublatum ijs, qui de novo ad illum gradum pervenerunt; sed etiam ijs, qui ante Concilium eo gradu erant conjuncti, dummodo

*Sess. 24. c. 2. de reform. Matrim.**Motus proprius Pij V.*

Dddd

do

cri cupiditate in his partibus inventas, quibus inju-
stitia, quæ dolo malo in proximum exercetur, occul-
tari, ac palliari possit, quantum valet, omnes hujus
Provinciæ Fideles in Domino exhortatur, ut ratio-
nem, quam Deo in die tremendi Judicij reddituri
sunt, certamque animarum suarum damnationem, si
injuste aliena bona sibi usurpant, ob oculos ponen-
tes, viros Doctrina, & vita probatos consulant, eis-
que modum, quem in negotiando, & contrahendo
tenent, aperiant, atque eos solum contractus exer-
ceant, ad securitatem conscientiæ, quos jurisperiti
hujusmodi licitos probaverint. Sed ne posthac inju-
sti contractus, sub justorum specie lateant, ac de eis
ignorantia præsumatur, hæc Synodus, quid de ali-
quibus contractibus, quorum frequentior est in hac
Provincia usus, ac de quibus permultæ difficultates
propositæ occurrunt, juxta juris dispositionem, fa-
ciendum sit, exponit, atque declarat. Aliorum vero
contractuum discussionem ad directorium Confessorum,
ab ea probatum refert, ut tam Confessarij, quam
Pœnitentes in his omnibus dirigantur.

§. II.

*Quid servandum in venditione argenti non signati, seu
ut dicunt in massa.*

Primus casus.

QUIA is contractus in hac Provincia frequens
est, vendendi (scilicet) aut credendi argen-
tum ad certum tempus, ut æstimato juxta Legem
Regni pretio, sexaginta tominorum pro unaquaque
argenti Marca venditi, aut crediti, argenti pretium
in moneta regalium præfinito tempore solvatur; hæc

Sy-

*Tx. in Leg. Reg.
5. tit. 21. lib. 5.
& lex 1. & 2.
titul. 24. lib. 5.
recopil.*

Synodus illegitimum tunc esse contractum hujus-
modi declarat, quando argentum valorem a lege con-
stitutum non attingit, scilicet denariorum undecim,
& granorum quatuor; quia ad dilatam solutionem,
argentum minoris valoris eodem pretio vendere, quo
argentum pretiosius, & valorem a lege æstimatum
pertingens dividitur, contractus illegitimus est, &
usurarius. Majori enim pretio in eo argentum ven-
ditur, ratione dilatæ solutionis, quam a lege præscri-
bitur, & pecunia numerata vendi potest. Hoc igitur
genus contrahendi Synodus damnat, illicitumque, &
usurarium decernit, idemque tale judicari, & repu-
tari mandat. Reos vero, & in sic contrahendo delin-
quentes Ecclesiastici Judices corrigant, omnique ju-
ris rigore puniant, in eosque, & in eorum bona pec-
nas omnes exequantur, quas contra usurarios, &
feneratores statutas invenerint. A confessarij vero
minime absolvantur, nisi post plene factam restitu-
tionem eorum, quæ ex illicito, & usurario contra-
ctu percipiunt, & acquisierunt, ab hujus generis
contractu omnino abstineant.

§. III.

*Quid si tale argentum justo pretio numerata pecunia
vendi non possit, veni vero dilata solutione.*

ALiquando vero argentum undecim denariorum,
& quatuor granorum valorem attingens, in
pecunia numerata justo legis pretio vendi non po-
test, dilata vero solutione justæ legis pretio vendi-
tur, cujus contractus justitiam, vel injustitiam per-
pendens hæc Synodus, ex varietate circumstantia-

Hhh

rum,

*Quando estis
Decreto se orde-
no, no se habia
estado el enfa-
ye dela plata, co-
mo lo esd agora,
por Orden de su
Mageshad,*

Secundus casus

plenda defunt, compleri curet, reprehendatque, ac corrigat eos, qui in his adimplendis negligenter se gesserunt.

§. V.

Quid ipsi faciendum circa Ecclesie bona.

QUOAD bona vero Ecclesie inquirat in primis, an inventarium, libere sit, ubi descripti sint tituli possessionum, quas Ecclesia obtinet, exploretque, an aliqua Ecclesie bona alienata sint, an ea quicquam usurpaverit, an vero aliqui sumptus in aedificijs, alijsve rebus facti sint, qui eam summam excedant, quae est ab hac Synodo constituta, aut si Ecclesia jus habet ad aliqua bona, nondum ab Ecclesia recuperata, in quibus omnibus id adimpleri efficiet, quod titulo de rebus Ecclesie conservandis, alienandis, vel non, jussum est.

§. VI.

Superflua, si que sunt, exploret.

Visitet quoque Ecclesias, & Eremitoria, videatque, an aliqua superflua sint, aut non bene restaurata, & an sine Episcopi licentia fabricata sint, Episcopumque de hac re certiore faciat, ut de convenienti remedio provideat. Præterea juxta Concilij Tridentini Decretum peculiari Cura exquirat, & exploret attente, an Imagines indecentes teneantur, quasque sic repererit, deleri faciat, aliasque in earum loco constitui jubeat, prout est titulo de Reliquijs, & veneratione Sanctorum dispositum.

§. VII.

Sess. 25. in principio. tit. de invocatione, & Sacris Imaginibus. Imagines exquisirat, & inspiciat.

§. VII.

Visites Eremitoria, Confraternitatesque.

Hospitalia etiam, Eremitoria, Confraternitates, & alia pia opera visitet, inspiciatque, an eorum institutione, & fundatione, Episcopique ordinationibus constituta observentur, idque provideat, quod sibi conveniens videbitur, ut hæc opera conserventur, & augeantur. Missarum, & piorum operum, quæ ex testamento relicta sunt, libellum petat, utque ea adimpleantur, quod est titulo de testamentis Decretum, observet.

§. VIII.

Inspiciat, an Parochi libros habeant, in quibus baptismana, &c. scribantur. Num etiam habeant hoc concilium.

Coram Parochis Decreta hujus Synodi, quæ ad eorum officium spectant, legi faciat, & an observentur, diligenter exploret, specialiter vero inquirat, an Parochus libros habeat, ubi Baptizatorum, Confirmatorumve, aut eorum, qui Matrimonio conjuncti, & mortui sunt, nomina descripta teneat; si habet Catechismum, Directoriumque Confessorum, librumque Decretorum hujus Synodi; si permittit a Clericis peregrinis sine licentia Missam celebrari; si habet tabulam salariorum, juxta taxam ab Episcopo designatam. Quod si quid repererit, quod non sit executioni mandatum, diligenter adimpleri curet, excessusque, & negligentias corrigat.

§. IX.

Inquirat Visitator de vita Clericorum.

DE vita, & honestate Clericorum privatim exquiret, si onera suorum officiorum obierint,

Eccc

&

Et taxam jurati Parochialium.

& quæ his Decretis iussa sunt, adimpleverint. Aut si in aliqua delicta reinciderint, aut aliqua receperint, quæ a jure, aut ab hac Synodo eis prohibentur. Exquirat præterea, an Clerici, vel Seculares publica aliqua peccata, aut scandala committant, an aliqui sint concubinarij, blasphemj, susceptores aleatorum, usurarij, & alijs hujusmodi vitij implicati. In rebus autem occultis Inquisitionem in speciali ne faciat, ex qua infamia oriri possit, sed, ut est a jure communi dispositum, inquirat.

§. X.

Quidquid egerit, scripto consignet.

Visitor omnia, quæ animadversione digna repererit, effecerit, aut providerit, dum exercuit visitationem, in suo libro describat: cum vero ad Civitatem, ubi Episcopus residet, pervenerit, de his omnibus intra tres dies Episcopo rationem reddat.

§. XI.

Nihil Visitor accipiat præter alimenta.

UT vero liberius morum reformationem, quæ visitatoribus valde commissa est, procuret, nihil quidquam Visitor ullatenus accipiet, quocunque modo ei offeratur, pro visitatione ornamentorum, nec pro ratione petenda de Hospitalibus, Confraternitatibus, Oeconomisve Ecclesiarum, aut alijs similibus, nisi tantum quæ ad victum, & hospitium sibi, & his, qui eum comitantur (quorum parvus numerus esse debet) ab Episcopo dari constituta sunt. Quod si secus fecerit, poenas incurrat a constitutione Concilij Lugdunensis, quæ incipit, *exigit, statutas, & reliquas a*

Con.

Eorundem, & secularium publica peccata inquirat.

*Quid circa ecclesia?
Tx. in c. qualiter, & quando, 2. de accusationibus, & in c. licet de Symonia.*

*Vide concilia citata supra §. 1.
Tx. in c. exigit de celsibus lib. 6.
Sess. 24. c. 3. de reform. Tolos.*

Concilio Tridentino impostas, ex cujus Decreto decernitur, ut, si Visitatores ratione visitandi baptismales Fontes aliquid acceperint, illud in foro etiam conscientia testituere tenentur; hoc tamen Decreto non prohibetur, ne Notarij, & computatores, quos secum duxerint, id exigere possint, quod ex taxa hujus Synodi eisdem debetur ratione actorum, & scripturarum, rationumque, seu computorum, in quibus se exercuerint.

§. XII.

Bajulis justam mercedem persolvant.

Quamvis ex jure, & ex Decreto Concilij Tridentini Ecclesiarum, & oppida, quæ visitantur, Episcopis, aut eorum Visitatoribus, ratione procurationis, sibi, & his, qui in ejus comitatu sunt, congrua victualia suppeditare debeant, & in hoc etiam Archiepiscopatu, & Provincia consuetum sit, Tamen (bajulos scilicet homines) jumentave, sine ulla mercede tribuere, ut ex uno oppido in aliud, quæ ad hoc necessaria sunt, exportentur, nihilominus hæc Synodus statuit, ac præcipit, ut posthac Episcopi, sive eorum Visitatores, cum visitaverint, justam mercedem bajulis hujusmodi, aut alijs Indis, pro se, & jumentis, quæ ad hoc adhibuerint, persolvant pro distantia, quæ est inter unum, & alterum oppidum, & terræ consuetudine attendita, ita ut omnes intelligant vitari id omne, quo subditi vexari, aut molestari videantur, ac præterea ea solum Visitatores proponere, quæ animalum saluti maxime conveniunt.

Eccc 2

§. XIII.

ad. 2. cap. 7. & Limen. 3. ad. 45

Sess. 24. c. 3. de reform.

§. XIII.

Sumptuum in ejus alimentis erogatorum rationem in scriptis ponat.

*Caciques, y Te-
guisitos.*

NE Indi visitationum occasione * a proceribus molestentur, statuitur, ac jubetur, ut Visitatores in scriptis annotatum suis nominibus relinquunt quiddam pro suis, & eorum, qui eos comitantur, victualibus sumptus fecerint, quo possit œconomus, si secularis fuerit, Regijs Magistratibus, si ab eisdem petatur, rationem reddere, aliter pro modo culpæ graviter puniatur.

TITULUS II.

De Calumniatoribus.

§. I. Calumniatores Clericorum rationis pena multentur.

*De boctit. Gra-
nat. tit. de Ca-
lumniatorib. n. 1.
2. & 3. quo re-
formatur Conc.
Mex. 1. in c. 79.*

GRAVISSIMA injuria Tribunalibus irrogatur, quæ Deus in Ecclesia sua pro administranda justitia constituit, dum his nonnulli ad suas vindictas, & flagitia abutentes, dolo malo innocentem criminantur. Cui malo remedium asserere volens hæc Synodus præcipit, ut, si aliquis articulos dederit, aut calumniosam accusationem per se, vel interpositam Personam contra aliquem Clericum obtulerit, in casibus, quibus juxta juris dispositionem calumniosa talis accusatio reputabitur, ipsidem pœnis criminator plectatur, quibus puniendus esset accusatus, vel denunciatus, si contra eum probaretur. Ac præterea in omnibus expensis, & damnis condemnatur,

*Lex Reg. 4. tit.
17. lib. 8. recop.*

tur, quæ accusato, vel denunciato inde provenerint, & in pondò quinquaginta, quorum medietas ei, qui calumniam passus est, tribuatur.

§. II. Si Accusator accusationem non prosequatur, hoc exequatur Fiscalis.

SI quis accusaverit, aut denunciaverit, sive Clericus sit, sive secularis injuriam suam non fuerit prosequutus, ab eo articuli ne admittantur, nec accusatio pro sua recipiatur, sed Fiscali tradetur, qui ad ejus prosecutionem tenebitur, in his casibus, & eo modo, quo titulo de officio Procuratoris Fiscalis continetur, & non aliter, ultra ea tamen, quæ ibidem disposita sunt, secularis Clericum fidejussorem ad id præbeat, qui, si secularis in probatione defecerit, expensas, & pœnam prædictam, se soluturum promittat, aliter ejus accusatio nequam admittatur.

§. III.

Judices ex officio procedant in calumniatorem, etiam calumniam passus non petente.

QUAMVIS is, qui calumniose fuerit accusatus, calumniatorem non accusaverit, possint Judices (si casus id postulat, eisque videatur) contra calumniosum criminatorem ex officio procedere, eumque pro merito culpæ condemnare.

§. IV. Quædam statuntur circa Injuriarum adversus Clericos accusationes.

QUONIAM vero sæpe Indi nomine communitatis, aut particularium articulos contra nonnullos

Clericos dare solent, decernitur, ad jubeatur, ut at-
tento quod cum Indis Decretum de fidejussoribus
exhibendis, & penis supra nominatis in rigore exe-
quendum non est, Fiscalis causam suscipiat, eamque
prosequatur, etiam si Indi ab ea desistant; Ita ut Fi-
scalis hac in re eorum se protectorem ostendat, ea ta-
men conditione statuta, ut (Indis desistentibus) hu-
jusmodi prosecutio, nec fieri, nec inchoari, nec in-
choata deferri a Fiscali possit, nisi prius sententia, &
consensus Episcopi præcesserit, ejus paternæ pru-
dentiae hæc Synodus relinquit, ut quid hac in re ma-
gis ad Dei honorem, & indigenarum protectionem,
et excessuumque coercionem conveniat, attente

TITULUS III.

De Simonia.

Simoniæ quæcumque pactiones prohibentur.

*Milan. 1. p. 2.
titul. quæ perti-
nent ad collatio-
nem beneficiorū,
vers. ut omnis,
& Gran. tit. de
Simonia n. 4.*

ETSI ab ipso nascentis Ecclesie initio sem-
per Simoniæ vitium abominabile, & exe-
crabile fuerit, ac Sacris Canonibus prohibi-
tum, gravibusque penis punitum; tamen ea fuit ho-
minum malitia, ut diversis fraudibus, & fallacijs sua
Simoniaca pacta occultare, & palliare procurent.
Quod malum in hunc Archiepiscopatum, & Provin-
ciam adeo grassatum est; tam ad præsentationes, quæ
in his partibus fiunt, obtinendas, quam ad eas in Cu-
ria Catholice Majestatis procurandas, ut conveniens

re-

remedium, & opportunum sibi afferri postulet, de
quo providere volens hæc Synodus præcipit, ne quis
quam Ecclesiasticus, sive Secularis cujuscumque
dignitatis, conditionisve existat, pacta, conventiones
ve faciat, aut pecunias promittat, aliave strenarum
nomine, si Præbenda obtineatur, aut mercedis præ-
textu, pro sollicitudine, aut ad obtinendum favorem
quorumcumque aulicorum, sollicitatorumve, aut
procuratorum, seu aliarum Personarum eis propin-
quarum, qui præsentationes hujusmodi conferre de-
bent, nec scripturas nomine debitorum alijs de cau-
sis contractorum concedat, aut alios concedere faci-
at, quibus eos, qui se obligaverint, indemnes ser-
vaturum promittat ratione ejus summa, quam per-
solverint, nec aliter quovis modo de similibus paci-
scatur per se, nec per interpositam Personam. Quos
omnes hæc Synodus Simoniacos declarat; & qui
hæc commiserit, penas a jure statutas, & a felicis
recordationis Pio Papa V. motu proprio confirmatas
incurrere decernit; quæ quidem penæ hæc sunt vi-
delicet ipso jure privatos esse Beneficio, aut Præ-
benda, hac ratione ab eis obtenta, ac præterea inha-
biles reddi ad alia quæcumque beneficia obtinenda,
necnon ad restitutionem fructuum omnium, atque
reddituum ab eis receptorum teneri. Idem ipso fa-
cto incurrunt Excommunicationem majorem, a qua
nisi in articulo mortis ab alio, quam a Summo Pon-
tificæ absolvi non possunt.

*Ts. in cop. nobis
fuit de Simonia,
& in extrava-
ganti 1. de sen-
tent. Excommu-
nicationis inter
communes confir-
mata per Greg.
XIII. in Bulla
cujus titulus est
de Datis, & pro-
missis quam ad
litteram refert,
& eleganter leg-
git Navarrus in
tract. de Datis,
& promissis.*

*Ts. in extrava-
ganti, 2. de Simo-
nia inter com-
munes.
Motus proprius
Pij V.*

§. II.

Simoniace beneficia adepti illa renuntient.

DEclarat præterea hæc Synodus, hos, qui præsentationem obtinent per illicita hujusmodi media impetratam, non fore admittendos ad similia Beneficia, sive Præbendas obtinuerint, hæc Synodus admonet, eisdemque pœnas a felicis recordationis Pio Papa V. innovatas notas facit, eorumque conscientias graviter onerat, quatenus animadvertant, teneri se ad resignandum Beneficia, & fructus male perceptos restituendum, necnon eosdem exhortatur, ut ab hoc nequissimo vitæ statu respiciant, ad illudque acerrimum, ac tremendam Dei Judicium mentis oculos convertant.

§. III.

Episcopi suis familiaribus mercedem certam persolvant, ne ad beneficia aspirent.

EPiscopis vero, quo omnis Simonix cesset occasio, monet hæc Synodus, ut familiaribus suis ratione officiorum, quæ exercent, certam mercedem constituent, ne illi hoc subsidio destituti Beneficia Ecclesiastica, tanquam suæ operæ, & laboris pretium præcipue sibi proponant. Fraudari tamen Ecclesias non vult hæc Synodus probatorum hominum ministerio, si qui sunt in Episcoporum familia, quibus ob suam Doctrinam & pietatem utiliter Beneficia, sive Præbendæ conferri possunt. Quia in re Episcopis vehementer commendatur, ut familiarium merita, & Doctrinam examinent, ita ut benemeriti non graventur, si eis familiares Episcoporum præferantur;

*Concil. Trident.
Sess. 24. c. 18.
de reform. cum
motu proprio Pij
V.*

*Milan. 1. ubi
supra.*

tur; cum in Ecclesiarum damnum, & tertix Personæ incommodum familiaribus satisfaciendum non sit. Quando Sacros Lapides, Calicesve, aut Ornamenta benedicta, Vasque aureum, aut argenteum, quod intus Sanctorum Reliquias contineat, vendi contigerit, præcipitur, ut ratione consecrationis, benedictionisve, aut Reliquiarum, nihil quidquam pretij exigatur, nec majori pretio hæc dividantur, quam eo, quo materia, aut opus æstimabitur, sub pœnis contra Simoniacos statutis.

§. IV.

Pœnæ ambientium beneficia.

QUI Beneficia, seu Parochias multis, & ambiciosius precibus, donis, promissionibus, favoribusve ad Episcoporum Governatores, aut Examinatores allatis petierint, pro illa vice reddantur inhabiles ad tale Beneficium, seu Præbendam obtinendam, in quo eorum conscientias respective hæc Synodus valde onerat.

TITULUS IV.

De Hæreticis.

§. I.

Quid cum ijs agendum, qui in idololatriam, aut superstitiones reinciderunt.

Perpendens hæc Synodus, quam grave peccatum sit, eos a Fide Catholica deficere, qui divina favente misericordia, e tenebris Idololatriæ, & Gentilitatis ad lucem Evangelij eruti, Fidem

*Ne res ulla
consecrata plus
ris vendatur ratione consecrationis.*

Gggg

dem Christianam in Sacro Baptismate professi sunt, quæ a Fide defectio, in his præsertim gravior culpa est, qui aliorum duces, & Magistri cum sint, eos pervertunt, & a veri Dei cultu ad Idola adoranda, & Dæmones colendos seducunt: graviter, molesteque ferens, & eam, quæ nostræ Fidei irrogatur, injuriam, & tot animarum jacturam; necnon intimis visceribus cupiens, natis Indis, tanquam novellis in Ecclesia plantis, ut in Fide roborentur, afferre remedium: Attendens præterea nimiam Episcoporum Indulgentiam, qui paterna pietate canonum rigorem temperantes, hæcenus blanditijs, potius quam severitate, ad viam salutis trahendos Indos existimant, non solum Indis inutilem fuisse, immo eis occasionem præbuisse, ut projecta quadam audacia ad suos errores, & antiquas superstitiones (quod plerisque in partibus hujus Provinciæ experientia docet) redirent: Timens denique quam grave damnum conversioni, & conservationi Indorum in Fide Christiana proveniret, si hæc pœnis impositis non reprimetur audacia, statuit, ac præcipit Prælati omnibus hujus Provinciæ, ut diligentissime inquirant, ac sciscitentur de hujusmodi Idololatrijs, præsertim dogmatistis, & errores inter alios disseminantibus. Quod si, postquam eos pie monuerint, & corripuerint, nihilominus in suis perseverare erroribus comperiantur, rigide contra eos procedant, easque pœnas applicent, quas magis convenire judicaverint, & ad horum emendationem, & ad aliorum remedium. Paternæ autem Episcoporum providentiæ hæc Synodus committit arbitrium qualitatibus pœnarum, monens eos.

Naturales Indios.

eos, ne pœnas pecuniarias imponant, quæ nec gravitatis delicti, nec Indorum paupertati respondent, sed eos corporalibus pœnis cœrceant, quibus solum eorum saluti consultum videatur. Necnon vehementer Episcopis eorum Cura commendatur, cum in die tremendi Judicij, de animabus sibi commissis, Omnipotenti Deo rationem sint reddituri.

TITULUS V.

De Usuris.

§. I.

Non nisi ij contractus, quos jurisperiti probaverint, exerceantur.

QUI volunt divites fieri, ait Apostolus, incidunt in tentationem, & in laqueum Diaboli, & desideria multa, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem; hinc est, quod multi his Indiarum partibus appulere, insatiabili quadam divitiarum siti, & cupiditate excæcati, qui facile se his contractibus implicent, unde majus lucrum reportari posse sperant, nihil curantes justitiam, an injusti contractus illi sint. Quo fit, ut constitutionis vinculo, non sine magno animarum periculo obligentur, ob nimiam difficultatem, qua aliena, quæ retinent bona, veris eorum Dominis restituant. Quare hæc Synodus ardentis salutis animarum, quarum Cura Episcopis commissa est, desiderio flagrans, a virisque prudentia, & experientia probatis intelligens, Tricas varias, variasque fraudes lu-

do Matrimonium, aut contractum sit, aut contrahendum post Tridentinum Concilium.

§. V.

Matrimonia in primo consanguinitatis gradu in infidelitate contracta, invalida declarantur.

Tr. in cap. finali de divorzijs.

Nefanda inter fratres, & sorores primo gradu conjuncta Matrimonia, omni jure prohibentur. Quare præcipitur, ut infideles hujus Provinciae, qui tempore suæ infidelitatis in hoc gradu conjuncti erant Matrimonio: cum primo Baptismum susceperint, separentur, Matrimoniumque hujusmodi irritum, ac nullum decernatur.

LIBRI QUINTI TITULUS I.

De Visitationibus.

§. I.

Visitationis scopus.

Sess. 24. c. 3. de reform.

Mex. 1. c. 92. Guad. tit. 2. & Milan. 1. p. 2. tit. de visitatione, & Tolet. ad. 2. c. 2. & Gra,

VISITATIONUM præcipuus scopus (ut Sanctum Concilium Tridentinum exponit) est, Sanctam, Orthodoxamque Doctrinam, expulsi hæresibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, Populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque

accendere, ad quod efficiendum, ultra ea, quæ locus, tempus, & occasio, visitatarumque Personarum conditio, Deo, ac Domino inspirante, Visitatorem docuerint, is ordo servabitur.

§. II.

Ingressus Visitatoris in locum.

CUM primum ad locum, quem visitaturus est, Visitator pervenerit, Ecclesiam adeat, ubi eum Populus expectat, ibique preces ad Deum effundet, ac deinde ipse, aut ejus loco alius concionem habebit, qua summam visitationis scopum exponat. Præterea generale hujus Synodi Decretum legi efficiet, Populumque admonet de obligatione, qua singuli tenentur denuntiandi publica peccata, ut tale remedium adhibeatur, quo omnes in Deum offensa funditus tollantur.

§. III.

Sacra Eucharistia, & Baptisterium visitentur. Manuale item, & supellex sacra.

SANCTISSIMUM Eucharistiæ Sacramentum, Sanctum Chrisma, Oleumque, ac baptismalem Fontem, Manuale, etiam Sacramentorum, ac omnia Ecclesiæ Ornamenta visitabit, accurateque respiciet, an hæc decenter teneantur.

§. IV.

Visitationum anteriorum acta Visitator legat.

LIBELLUM præteritarum visitationum requirat, scisciteturque, an statuta in prædictis visitationibus executioni mandata sint; si vero aliqua adimplen-

Dddd 2

plen-

nat. tit. de visit. & Syn. de Quir. a const. 116. Li. mens. 3. ad. 4. a c. 1. usque ad 5. Late Concil. Milan. tit. de visitatio.

Vide Granat. & Synod. de Quir. ubi supra.

Concio.

Edictum visitationis.

rum, aliorumque plurium posse variari, quo fit, ut de eo certa definitio dari non possit, volensque Fideles hujus Provinciæ ad rectam justitiam dirigere, & conscientiæ detrimenta, ac proximi damna vitare, statuit, ac jubet, ut tam in contractibus hujus generis factis, quam in his, qui in posterum fient, ante omnia contrahentes consulere debeant, & consulant viros vita, & scientia, conscientiaque probatos Theologos, aut Jurisperitos, quibus circumstantias, motiones, & causas contractuum hujusmodi apperiant, eorumque sententiam, & consilium sequantur, ut de contractus hujusmodi justitia tuti in conscientia sint; quod si secus fecerint, valde eorum conscientiæ ab hac Synodo onerantur.

§. IV.

Quid cum non vera, sed simulata emptio intervenit.

Porro, quia etiam huic Synodo renuntiatum est, ob pecuniæ penuriam, & urgentem necessitatem, permultos, præsertim eo tempore, quo Classis in Hispaniam proficiscitur, mutuo pecunias non invenientes, ut suis creditoribus satisficiant, solere ad id permutationes facere, merces ad dilatam solutionem ementes, quas in pecunia numerata minori pretio divendunt, sæpeque nullis mercibus intervenientibus, quæ re ipsa emptioni, aut venditioni subiciantur, fide conveniunt, & contrahunt ad certum terminum solvere se obligantes summum pretium, quo falso præsupponitur merces emptas fuisse, cum revera in pecunia numerata aliquam tantummodo summam recipiant, & ad certum tempus

ma-

majorem summam reddituros, obligatione se devinciant; qui quidem contractus, sive merces fingantur intervenire, & vendi, cum nec interveniant, nec divendantur, sive argentum sit, quod emi confingitur juxta pretium legis, viliusque vendi ratione numeratæ pecuniæ, ab hac Synodo declaratur illicitus, & usurarius, quia in eo minor summa pecuniæ mutuo datur, cum obligatione reddendi majorem; reliquæ vero conventiones, in quibus, ut dictum est, vera emptio, vel venditio non intervenit, fraudulentæ, & solum ad palliandas usuras inventæ decernuntur. Quare hæc Synodus præcipit, ut qui contractibus hujusmodi se implicaverint, * & Proxenetæ, qui in eis intervenerint, poenis contra usurarios statutis puniantur; Judices autem Ecclesiastici diligentissime inquirent de hujusmodi delinquentibus, ut rei tam pernitiôsæ, & quæ sic palliata, & velata facile committitur, remedium adhibeatur.

* Corrodorei

§. V.

Usura est majori quam summo pretio vendere, ob dilatam solutionem.

Præterea, quoniam permulti homines illicitum esse intelligentes vendere aliquid ob dilatam solutionem majori pretio, quam in pecunia numerata in venditione mercium, pretium, quod summum appellatur, ratione dilatæ solutionis ad aliquod tempus excedendo, qui contractus usurarius est, ut illum committant, varios quærunt colores, & fallacias, purpuram, cacauam, & similes alias merces majori pretio ob dilatam solutionem dividentes, quam

Hhhh a

pe:

pecunia numerata aestimantur, & fortasse majori, quo eas ob dilatam solutionem crediderunt: idcirco hæc Synodus juxta juris præscriptum decernit, ac declarat, in his, & alijs mercibus, in quibus dividendis multi sese exercent, easque nulla necessitate compulsi pecunia numerata dividunt, unde verum pretium, quo in pecunia numerata aestimantur, liquido constare potest usuram committi ab illo, qui eas ob dilatam solutionem majori pretio vendiderit, quam summo, & eo, quo in pecunia numerata venduntur, necnon causa non obstante, qua se communiter excusant, eo quod nullum pretium in pecunia numerata constitutum sit, delinquentes hæc Synodus puniri mandat, poenis contra usurarios impositis. Idemque fiat cum illis, qui ob dilatam solutionem magnam quantitatem cæci, alteriusve generis mercium collective majori pretio vendunt, quam in pecunia numerata collectæ in unum merces hujusmodi dividuntur. Hoc enim est justum pretium istiusmodi mercium, non autem illud, quod, si minutim dividerentur, pro eis reperiretur. Pretium siquidem mercium, quæ minute dividuntur ob laborem, periculum, & industriam majus est, quam eorum, quæ collectim emuntur. Quapropter sic contrahentes, hac excusatione non obstante, eadem poena plectendi sunt, qua illi, qui carius ob dilatam solutionem, quam pecunia numerata merces extrudunt.

§. VI.

Directorium Synodale in casibus, qui occurrunt, consulatur.

Quoniam vero casus alij permulti, qui in his partibus passim inter negotiandum occurrunt, quique specialem circumstantiarum indaginem requirunt, ut probentur, vel condemnentur, huic Synodo propositi sunt, eos ad directorium, & examen confessoriorum refert. Idque negotij Confessoribus datur, ut directorio Synodi hujus autoritate probato, in discussione istorum casuum utantur.

TITULUS VI.

De Sortilegis.

§. I.

Sortilegorum, & incantatorum poena.

MAGNA in Deum verum committitur offensa, in quo totius nostræ miseriæ consistit remedium, quique omnipotens est, & summe sapiens, si sortilegi, magi, malefici, ariolive consulunt, ab eisque futuri inquiruntur eventus. Quæ res acerrime in Sacra Scriptura reprehenditur, & Divina Lege prohibetur. Eam ob causam hæc Synodus interdicit, ne quisquam cujuscumque conditionis existat auguribus, sortibusve utatur, circulis, aut incantationibus, ad futuros, rerum eventus prænoscentes, nec cuiquam sitra, aut veneficia propinet, ut ad amorem, vel odium incitetur, aliterque, qui fecus fecerint, flagellabuntur, mytraque capiti imposta

Misc. 1. c. 5.
Quærit tit. 5.
conf. 20. & tit.
6. conf. 44. Mi-
lan. 1. p. 1. tit.
de Magicis arti-
bus, & Granat.
tit. de sortilegis
num. 1.

Justi zibao
20. tit. 5.
de sortilegis
Benedicorij

Les Reg. 1. 1.
Et 7. tit. 17. tit.
1. 1.

sita in publicæ ignominie signo punientur; aut juxta qualitatem delinquentium pœna pecuniaria plectentur, ita ut Episcopi arbitrio gravitati culpæ pœna respondeat.

§. II.

Pœna consulentium veneficos.

NEMO etiam fortilegos, veneficos, incantatoresve hujusmodi adeat, ut eorum maleficijs, seu veneficijs utantur, aliter sollempnem aget pœnitentiam die festivo, dum Missa Conventualis in sua Parochia celebratur, ubi detecto capite, sine pallio, & nudis pedibus, fure præcinctus, candelamque incensam in manibus tenens, stet, ibique publice sententia in eum lata legatur, & præterea, si Hispanus fuerit, duas argenti marcas persolvat fabricæ Ecclesiæ, accusatori, & pijs operibus applicandas. Poterunt tamen Judices cum illis misericorditer agentes pœnas hujusmodi moderari, qui sponte sua, sine cuiusquam accusatore ad eos confugerint, delictum a se commissum accusantes, necnon in eodem casu pro qualitate Personæ, corporalem pœnam, in aliam commutare poterunt.

§. III.

Salutatores nihil faciant, nisi cum approbatione

Episcopi.

NEMO itidem impostorum eorum officium exerceat, qui per verba, aut per benedictiones mæderi morbis dicuntur, hispanice (*saludadores, en salmadores, o santiguadores*) nuncupati, nec preces, aut orationes publice in plateis, & in Ecclesijs recitet; nisi prius ab Episcopo examinatus facultatem

ob-

Milanens. 1. &
Gran. ubi sup.

2. d. 1. c. 1. d. 1.
2. d. 1. c. 1. d. 1.
2. d. 1. c. 1. d. 1.
2. d. 1. c. 1. d. 1.
2. d. 1. c. 1. d. 1.
2. d. 1. c. 1. d. 1.
2. d. 1. c. 1. d. 1.
2. d. 1. c. 1. d. 1.

Guadix tit. 5.
confit. 23. &
Granat. tit. de
fortilegis n. 2.

obtineat, aliter juxta juris formam punietur, ut permultæ superstitiones exterminentur, quæ ab hujusmodi hominum genere in his exercendis permisceri solent.

TITULUS VII.

De Maledicis.

§. I.

Clericis perjuria specialius prohibentur.

UT corruptela, qua in Dei offensam multi inaniter jurant, funditus tollatur, maxime oportet, ut Ecclesiastici viri vitam suam quoad hoc emendent, mores reforment, bonumque vitæ exemplum alijs præbeant. Quare Clericis omnibus hujus Provinciæ hæc Synodus mandat, ut habita Dei, ac Domini nostri, ejusque Sanctorum Nomini reverentia, in vanum, & absque necessitate ne jurent; immo, quos sic jurare audierint, ipsi moneant, & exhortentur, quatenus juramenti abstineant. Quod si Clericus aliquis jurare consueverit absque necessitate, ut dictum est, arbitrio Episcopi punietur.

Men. 1. c. 49. &
Milan. 1. 1. p.
tit. de blasphem.

§. II.

Sicut, & blasphemia.

GRAVE admodum est, & severo supplicio dignum, ut ij, qui Dei honori, & cultui addicti sunt, in illud perditionis baratrum prolabantur, ut in Divinam Majestatem, ejusque Sanctos furiose passim blasphemant. Quare cum Sacris Canonibus, & Regijs Legibus in seculares blasphemantes graves

Lex Reg. 1. 2.
& 7. tit. 17. lib.
2. recopil.

liii 2

pœ-

pœnæ institutæ sint, æquius multo erit, ut contra Ecclesiasticos blasphemos pœnæ itidem decernantur. Itaque hæc Synodus statuit, ac præcipit, ut, si aliquis Clericus tantum scelus commiserit, severe his pœnis puniatur, quæ in Concilio Lateranensi sub Leone X. constitutione, quæ incipit, *statuimus*, statutæ sunt, & a felicis recordationis Pio Papa V. in speciali sua constitutione innovatæ, eæ autem sunt, quæ sequuntur.

§. III.

Eorum pœna, si blasphemaverint in Deum.

CLerici Deum, & Dominum nostrum blasphemantes, si beneficiati sint, & hoc delicto convicti, pro prima, & secunda vice, beneficiorum fructibus unius anni multentur, pro tertia vero ipso facto suspensi sint, & beneficijs privati, ac præterea tamdiu in exilium relegentur, quamdiu Episcopo videbitur. Si vero Beneficiati non sint, & hoc scelus primo admiserint, pecuniaria, aut corporali pœna Episcopi arbitrio punientur, si secundo, carcere includentur, si tertio, degradentur, & in Triremes conijciantur.

§. IV.

Quid, si in Sanctos?

SI vero in Sanctos blasphemaverint, pœna arbitrio Episcopi relinquitur, pro qualitate blasphemæ, & circumstantiarum.

Conc. Lateranens. sub Leone X. tom. 5. Conc. general. Et motus proprius Pij V. §. ad abolendam. Milan. 1. p. 1. tit. de blasphemia, & Synod. de Quirrog. cons. 107.

Conc. Lateranens. sub Leone X. tom. 5. Conc. general. Et motus proprius Pij V. §. ad abolendam. Milan. 1. p. 1. tit. de blasphemia, & Synod. de Quirrog. cons. 107.

Conc. Lateranens. sub Leone X. tom. 5. Conc. general. Et motus proprius Pij V. §. ad abolendam. Milan. 1. p. 1. tit. de blasphemia, & Synod. de Quirrog. cons. 107.

TITU.

TITULUS VIII.

De Injurijs, & damno dato.

§. I.

Ne Clerici militares expeditiones comitentur.

NE ita rerum ordo perturbetur, ut ab illis injuriæ irrogentur, qui deberent innocentes, & miserabiles Personas tueri, atque defendere, cum experientia comprobatum sit, ex bellis, & irruptionibus, quæ in regiones infidelium sunt, gravissima damna oriri; statuit, ac præcipit hæc Synodus, ne ullus Clericus in hujusmodi irruptionibus milites comitetur sine expressa Episcopi facultate, sub pœna Excommunicationis majoris lætæ sententiæ, ac præterea arbitrio Ordinarij alijs pœnis puniatur. Idemque observari a Religiosis monet, cum tanti ponderis negotium sit. Si secularis Clericum percussit, aut in eum manus violentas iniecit, præter Excommunicationis sententiam a canone, si quis suadente, inflictam, & satisfactionem, quam parti facere debet, triginta pondo multetur in sumptus Justitiæ, fabricæ Cathedralis Ecclesiæ, & hospitalis usus æquis partibus erogandis. Quod si Clericus suam injuriam non accusaverit, id Fiscalis efficiat, ob injuriam libertati Ecclesiasticæ illatam. Si vero Clericus secularem percussit, in eum Episcopus juxta modum culpæ arbitrato suo animadvertat, cui hæc Synodus vehementer commendat, ut eo supplicio delinquentem hujusmodi afficiat, ex quo

Kkkk

Pd.

Concil. Lateranens. 3. sess. c. 7.

Si secularis persona Clericum percussit, quid faciendum?

Tr. in c. si quis suadente 17. q. 4. Gran. tit. de injurijs n. 1. & 2. Percussorij pœna, & multa.

Quid si Clericus percussit secularem?

Populus intelligat, dignas suis excessibus pœnas hujusmodi reus dari.

De Indis §. II.

Indos Episcopi, & Laici Governatores protegant.

NIHIL magis eorum curæ a Deo commissum est, ut Episcopi, & Governatores harum Provinciarum, & Regnorum existimare deberent, quam ut Indos recens in Fide natos, intimo animi affectu, visceribusque paternis protegerent, atque defenderent, corporalibus, & spiritualibus eorum commo- dis consulentes. Indorum enim innata mansuetudo, summissio, & assiduus labor, quibus Hispanorum utilitati deserviant, cujuscumque esset gentis animos inducerent, ut eorum potius defensionem susciperent, miseris compaterentur, quam, ut eos molestis, injurijs, violentijsque illatis, quibus quotidie ab omni hominum genere diu vexantur, afficerent. Quod perpendens hæc Synodus, dolensque vehementer in his pietatem, & humanitatem non esse, in quibus maxima esse deberet; quantum potest in Domino cohortatur, Governatores, & Magistratus regio- rum hujus Provincie, ut cum miserabilibus Indis pie, benigneque agant, Ministrorum suorum, & eorum, a quibus Indi molestis, & gravaminibus afficiuntur, insolentiam repriment, ut ab his Indi non servi, sed liberi existimantur. Quoniam vero ad hujus Synodi notitiam varia gravaminum genera pervenerunt, quibus Indi, tam in bonis, quam in proprijs Personis afficiuntur; hæc declarantur, & exponuntur in directorio Confessorum ab hac Synodo approbato, eademque nota sunt tam Magistratibus, ut in posterum emendentur, &

Vi.

Limensis 2. cap. 123. & 3. ad. 3. c. 3.

Tx. in cap. 1. cum tribus seq. 87. d. & in cap. Administratores 23. q. 5. facit ix. in authentico, ut differentes Indi. §. final col. lat. 9.

Tx. in extravag. 2. de Judicis. Joannis 22. & in extravag. communium late de multis prerogativis, & privilegijs concessis Neophilis, & noviter ad Fidei conversis. Essco. 1129. Pauli III. Bulla Pauli P. III. lata Romæ nonis Jun. 1537. & vide Josephi de Acosta lib. 3. de procuradali- dorum salute c. 17.

de Injurijs, & damno dato.

Viros doctos consulant, ab eisque de restitutione, & satisfactione ob damna hactenus illata Indis in foro conscientie facienda, sciscitentur, quam confessarijs, ut quos contumaces invenerint, seque emendare nolentes, nec satisfactionem, ut decet facere, minime absolvant, observantes ea, quæ de damnis, & molestijs Indis illatis, directorium hujusmodi docet, in quibus omnibus adimplendis hæc Synodus conscientias onerat, prævaricatoribusque hujusmodi iram Omnipotentis Dei in die tremendi Judicij minatur.

Conc. Limon. 2. c. 122. 123. & 125. & 129.

TITULUS IX.

De Pœnis.

§. I.

Indi nullis, seu pecuniarijs pœnis non puniendi, nisi de Episcopi licentia.

PŒNÆ ad coercendas culpas legibus statutæ sunt, ideoque Personis, de quibus leges loquuntur, accommodari debent. Quare hæc Synodus paupertate, & pusillanimitate Indorum attentata, juxta id, quod per Regiam Majestatem statutum est, præcipit, ne Indis pœnæ pecuniariæ, ob quodcumque delictum imponantur, nec pecuniarijs pœnis, his Decretis contentis, Indis comprehendendi intelligantur. Quod si in casu aliquo Judici videretur pœnam hujusmodi omni alia ad excessus sui remedium alicui convenientiorem esse, eam ne imponat sine Episcopi facultate, & cum maximo moderamine, Ecclesieque, cujus Indus Parochialis est,

Mex. 1. c. 98. §. 1. & Limens. 3. ad. 4. c. 29.

Kkkk 2

taq.